

Vilniaus
universiteto
biblioteka

GEOLOGIJOS IR MINERALOGIJOS KATEDRAI 220 METŲ

Priešistorė

1579 m. Vilniaus universiteto (VU) **Filosofijos fakultete dėstoma Aristotelio fizika, vadinama gamtos filosofija, pateikiama ir geologinių žinių.** XVIII a. VU gamtos filosofijos klausimais atsirado mokslinių darbų, kur buvo svarstomi ir su geologija susiję klausimai, paminėtini profesoriai **A. Skorulskis, B. Dobševičius, Ž. Ševalje.**

1781 m. įkurta Gamtos istorijos katedra, mokslas siejamas su praktika, organizuojamos ekspedicijos krašto ištekliams tirti, sudaromos mineralų, uolienų, fosilijų kolekcijos. Pasižymėjo profesoriai **Ž. E. Žiliberas, J. G. Forsteris** bei **S. B. Jundzilas.**

GEOLOGIJOS IR MINERALOGIJOS KATEDROS VIZITINĖ KORTELĖ

- **1803 m.** įsteigta **Mineralogijos katedra.** Vedėjai: **R. Simonavičius 1803-1813.** [*Jis skaitė mineralogijos kursą surinko mineralogijos kolekciją, sukūrė mineralogijos klasifikaciją, laikomas geologijos mokslo Lietuvoje pradininku*]; **F. Dževinskis 1814–1817 m.; I. Horodeckis 1817–1824; J. Jundzilas 1824–1825; I. Jakovickis 1825–1832 m.** Išleisti **pirmieji vadovėliai: R. Simonavičiaus (1806), F. Dževinskio (1816), I. Jakovickio (1825, 1827, 1831).**
- **1826 m. N.A. Kumelskis** išleido pirmą Lietuvoje **paleontologijos** (petrefaktologijos) vadovėlį; jo išleisti 2 mineralogijos vadovėliai; petrografijos su geologijos klausimais vadovėlis; per 1822-1829 metus „Dziennik Wilenski“ paskelbė virš 30 straipsnių geologijos ir mineralogijos klausimais (dauguma vertimai iš kitų kalbų).
- **1832 m.** uždarius Universitetą **I. Jakovickis** liko dėstyti **mineralogiją Vilniaus medicinos ir chirurgijos akademijoje,** tvarkė mineralų kolekcijas.
- **1842 m.** Caro įsakymu **Vilniaus medicinos ir chirurgijos akademija buvo uždaryta** ir kolekcijos išdalintos carinės Rusijos aukštosioms mokykloms bei Vilniaus gimnazijoms.
- **1857 m. spalio 7 dieną VU Mineralogijos kabineto likučius** (daugiau nei 10 000 egzempliorių) Vilniaus švietimo apygardos inspektorius **Hugo Trautfeteris** (1812–po 1866) **perdavė E.Tiškevičiui į Vilniaus Senienų muziejų.** [*Kada trečiojo aukšto salėje pradėta eksponuoti ir mineralų kolekcija, sunku tiksliai pasakyti, tačiau žinoma, kad 1858-01-11 per metinį VLAK posėdį komisijos nariai apžiūrėjo ir šią naujai įrengtą patalpą*].
- **1867 m.** prie Vilniuje atidarytos Viešosios bibliotekos **įkurtas Gamtos istorijos muziejus su geologijos-mineralogijos skyriumi** paveldėjo Vilniaus Senienų muziejaus rinkinių likučius.
- Lietuvos ir aplinkinių teritorijų geologinius tyrinėjimus vykdė pavieniai iš čia kilę tyrėjai – vienas ryškiausių **geologas kunigaikštis Antanas Karolis Giedraitis** (1848–1909). Tyrimai publikuoti 1878, 1883, 1884, 1885 m.
- **1920 m.** Vilniuje Stepono Batoro universitete įkuriamos 2 geologinės katedros: **Geofizikos** (jos sudėtyje ir **Mineralogijos**) – vedėjas **Juozas Lukoševičius** (1920-1926); **Geologijos katedra** - **Bronislavas Rydzevskis** (1920-1933).
- **Nuo 1926 m. - Mineralogijos katedra** [vedėjas **Pavelas Radziševskis** iki 1931 m.; 1931-1933 m. globojo **Bronislavas Rydzevskis**; **nuo 1934 m. - Mineralogijos ir petrografijos katedra** - vedėjas **Stanislavas Malkovskis** (1934-1939)], kuriai atitenka **Geofizikos** katedros ir **Vilniaus VB GIM** rinkiniai.
- **1928 m.** prie Matematikos ir gamtos fakulteto **įkurtas gamtos muziejus su geologijos-mineralogijos skyriumi.** Muziejus visuomenei buvo atviras 2 dienas per savaitę.
- **1920 m. – Kaune** pradėjo darbą **Aukštieji kursai, 1922 m.** jų pagrindu **įkurtas Lietuvos universitetas,** kuris **1930 m.** pavadintas **Vytauto Didžiojo universitetu. Geologinės** disciplinos skaitomos **Matematikos Gamtos fakultete. 1922 m. – P.Jodelė** parašė ir išleido pirmą geologijos vadovėlį lietuvių kalba.
- **1922 m. – įkurta Mineralogijos katedra** [vedėjas **Mykolas Kaveckis**; **nuo 1926 m. - Mineralogijos ir geologijos katedra** - vedėjas **Mykolas Kaveckis** (1934-1936)]
- **1923 m. – Geologijos katedra** [vedėjas **G.L.Smit-Sibinga** iki 1925 m.; 1925-1926 m. – **Marijonas Tomašauskas**; **nuo 1926 m. - Mineralogijos ir geologijos katedra** – vedėjas **Mykolas Kaveckis** (1926-1936)]
- **1929 m.** pradėtas rengti **mineralogijos muziejus Kauno universitete.** Sukaupiama Lietuvoje kritusių meteoritų kolekcija.
- **1936 m. – Mineralogijos ir geologijos katedra** – į du savarankiškus kabinetus: **Mineralogijos kabinetą** - vedėjas **Mykolas Kaveckis** (1936-1940) ir **Geologijos kabinetą** –vedėjas **Juozas Dalinkevičius** (1936-1940)]
- **1939 metais** Kauno Vytauto Didžiojo universitete intensyviai kuriamas ir geologijos muziejus.
- **1940 metų vasaros pabaigoje** Matematikos-gamtos fakultetas, o kartu ir **geologinės katedros bei kabinetai, iš Kauno keliasi į Vilnių.** Įkurtos dvi katedros: **Geologijos ir Mineralogijos** (abi veikė iki 1963 m.)
- **1943 m. kovo 17 d.** fašistai uždarė universitetą. Prarasta ~75 proc. rinkinių.
- Geologijos ir mineralogijos katedros vedėjai: prof. **M.Kaveckis** (iki 1960 m.); doc. **St.Žeiba** (1960-1975 m.); **prof. J.Paškevičius** (1975-1991 m.); doc., nuo 2002 - prof. **P.Musteikis** (1991-2004); prof. **G.Motuz-Matuzevičius** (2004-2010); prof. **P. Šinkūnas** (2010-2017), prof. **A.Spiridonov** (nuo 2017-dabar).
- **220 metų** sukaktį švenčia ir **VU Geologijos muziejus** prie Vilniaus universiteto ChGF Geomokslų instituto Geologijos ir mineralogijos katedros [ved. **A.Brazauskas** (1976-1977 m.), nuo 1977 m. – **E.Rudnickaitė**].
- **1986 m. atgauta dalis senosios Vilniaus Imperatoriškojo universiteto kolekcijos iš Odesos universiteto.**